

Un breu tractat sobre la immisericòrdia

Deuen haver sentit moltes vegades aquest tòpic, generalment atribuït a Mohandas Mahatma Gandhi. Em refereixo al fet que el nivell moral d'una societat es mesura per com tracta els seus membres més febles. Si és així, i és així, tenim un greu problema. El nostre menyspreu cap als més febles entre nosaltres va resultar evident quan va sorgir la pitjor pandèmia dels darrers cent anys. Que no va ser el covid (uns 15 milions de morts al món), sinó la sida (gairebé 40 milions de morts i encara sense vacuna ni cura).

Els que no van viure l'horror descobert el 1981, i els que el van viure, però no ho recorden, farien bé de llegir *Els fills adormits*, un llibre d'Anthony Passeron acabat de publicar per Asteroide i per L'Altra Editorial. És un text dur. Però, a diferència de les notícies que arriben de Gaza i d'Israel, del terrorisme i de l'afany infinit de venjança, permet mantenir un mínim de fe en la humanitat. Explica dues històries, la de la malaltia i la de la família Passeron, destrossada per la sida.

Encara reboten al meu cervell les frases que es van sentir a la redacció d'un diari, *El Correo Catalán*, i dono per suposat que en qualsevol altra redacció, a partir d'aquell estiu de 1981. Escrivíem sobre el "càncer gai" i parlàvem amb desimboltura d'una malaltia que semblava afectar només "maricons i ionquis". Hi havia qui la considerava una benedicció. Després vam saber que entre els infectats també hi havia persones "normals" que havien rebut una transfusió de sang. Vaja, un mal col·lateral. I, misteriosament, el mal s'acarnissava amb els haitians.

Era una pandèmia i un estigma. Als hospitals que acceptaven aquests malalts (en altres eren rebutjats) se'ls aïllava i se'ls deixava morir en solitud. Aviat es va saber que la transmissió era sanguínia,

ENRIC GONZÁLEZ

PERIODISTA

però això no va canviar res. Ningú volia acostar-se als nous leprosos, ni respirar-ne l'aire, ni fregar la seva pell. Se'ls tractava com a culpables.

El procés del mal consistia en febres, pèrdua de pes, diarrees cròniques i inflor dels ganglis limfàtics, com a passos previs al sarcoma de Kaposi o la pneumocistosi. Quin era l'origen? Un equip científic nord-americà va aïllar un virus, anomenat HTLV. Científics francesos, en canvi, van creure localitzar l'origen en un altre virus, inicialment anomenat LAV. Es va trigar força a comprovar que els francesos tenien raó.

Es va trigar menys a saber que l'ús de preservatius durant el coit constituïa una barrera eficient contra l'estrany càncer. Al papa Joan Pau II (avui sant) tant li va fer i va mantenir la seva campanya contra els preservatius amb una intransigència absoluta. El president socialista de França, François Mitterrand, es va negar fins al 1986 a promocionar amb diners públics l'ús del condó i a distribuir xeringues netes entre els toxicòmans.

El líder de la ultradreta francesa, Jean-Marie Le Pen, exigia la creació

Després de veure com vam tractar els ancians durant el covid, cal preguntar-se si seguim sent tan cruels com fa 40 anys

de camps de concentració per als *sidaics*. Què diria avui la ultradreta? El mateix, em sembla. Va haver de ser una dona de poques llums, però bon cor, la princesa Diana de Gal·les, la que l'abril del 1987 va fer l'impensable: estrènyer la mà a diversos malalts.

Segons els meus càlculs, estrictament personals, la princesa *tontiloca* va mostrar una envergadura moral força superior a la de Joan Pau II i els seus dogmes.

La investigació farmacèutica sobre la sida va anar accelerant-se a mesura que es demostrava que afectava també heterosexuales i "gent de bé" en general. El 1991 Magic Johnson, estrella del bàsquet i de les relacions públiques, heterosexual fora de dubtes, va anunciar que ell també estava infectat, tot i que no havia desenvolupat encara la malaltia. Allò ja era una altra cosa.

El 2007 la revista *Science* va reconstruir l'origen de la malaltia. El virus havia migrat des d'un gran primat a un humà al sud-est del Camerun. Cap al 1920, un humà infectat va viatjar del Camerun al Congo. I va començar la pandèmia sense que al món li interessés, perquè del cor de l'Àfrica només ens n'interessaven els diamants i els metalls rars. Mig segle després, les migracions des de la regió (on hi havia moltíssims treballadors haitians: petit misteri resolt) als Estats Units i Europa van estendre l'horror davant dels nostres ulls. Aquest horror era doble: la malaltia, d'una banda, i la nostra immisericòrdia, de l'altra.

La sida té ara tractament, el famós còctel de fàrmacs, per a qui s'ho pot permetre. Però segueix sense cura. L'any passat van repuntar les infeccions i les morts. Després de veure com vam tractar els ancians als asils durant el covid, després dels "protocols de la mort" madrilenys, cal preguntar-se si seguim sent tan cruels com fa 40 anys.

Els correbous i l'ànima de la terra

EZE PAEZ

PROFESSOR AL GRUP DE FILOSOFIA DEL DRET A LA UNIVERSITAT POMPEU FABRA

Finalment, després de molts retards, el ple del Parlament començarà la propera setmana a tramitar la reforma de la llei de correbous.

Aquesta proposta és més aviat tímida. No pretén pas acabar amb els correbous, sinó només amb tres de les seves modalitats més cruels: els bous embolats, els capllaçats i els bous a la mar. Fer foc a les banyes dels bous. Lligar-los el cap amb una corda mentre se'ls fa córrer entre una gentada. Incitar-los a envestir perquè caiguin al mar.

Per a alguns catalans, especialment els de Terres de l'Ebre, aquesta tradició dels correbous se sent com a part de la seva identitat. Aquest sentiment ens l'hem de prendre seriosament en el debat que tindrem els propers mesos. Les tradicions són l'ànima de la terra, que diria Pau Casals.

Cal fer exàmens de consciència periòdics. El progrés ètic és incompatible amb l'acceptació acrítica de les tradicions

Apartem, però, la idea que es tracta d'un conflicte entre el camp i la ciutat, o entre Barcelona i les Terres de l'Ebre. No pas. La crítica als correbous es troba també arrelada i articulada en aquell territori. La discussió és viva entre els ebrencs, i reflecteix, així, la de tota la societat catalana.

Les tradicions són l'ànima de la terra, però cal fer exàmens de consciència periòdics. El progrés ètic és incompatible amb l'acceptació acrítica de les tradicions. Una pràctica pot ser venerable i intolerablement injusta. Per exemple, si és sexista o racista. Llavors és el nostre deure reflexionar-hi i, si cal, redreçar la injustícia. Hem d'intentar reformar la tradició o, si és impossible, abandonar-la. Sense excepcions.

Tenim, a més, evidència incontestable que els bous embolats, capllaçats i a la mar suposen un maltractament greu per a aquests animals. Potser no estem acostumats encara a pensar en els drets i el benestar dels animals com una qüestió de justícia. Però ja toca fer-ho.

Ja toca donar a la terra una ànima més compassiva.

DE FITA FIT

Víctimes civils

Les guerres les guanyen uns o altres, però sempre les perden els mateixos

JORDI DURÓ